

tis
Hengelo

november 2013

tis Hengelo

november 2013

Ambassade van Bukistan, Hengelo

2013

Inhoud

Fred van de Ven – Scheve Theo	5
Clara Geerdinck – Uit het dagboek van een part-time snackbarmedewerkster	6
John Heymans – Drienerbeek	8
Chantal Uyen presenteert Guusje Beverdam	9
Sylvia Hubers – Drie keer Hengelo	13
Theo Benen – De Snor 1970 – 1982	14

Fred van de Ven

Scheve Theo

In de jaren vijftig en zestig liep er een wonderlijk mannetje door onze straten die, omdat hij zijn hoofd scheef op zijn schouders droeg, Scheve Theo genoemd werd. Hij was een mongool, een verstandelijk gehandicapte jongen van onbestemde leeftijd. Met zijn lotgenoten werkte hij bij de sociale werkplaats waar allerlei eenvoudige huishoudelijke artikelen werden vervaardigd, zoals bezems, handstoffers, borstels, deurmatten, mattenkloppers en dergelijke.

Scheve Theo was dan wel verstandelijk gehandicapt, maar toch nog wel zo kien dat hij met die producten langs de deuren mocht venten. Meestal goed gehumeurd en enthousiast begaf hij zich dan met zijn handkar vol waren in het verkeer.

Op een dag kwam hij zo voorbij de huishoudschool waar op dat moment een paar meiden rondhingen die blijkbaar pauze hadden. Zij spraken hem aan:

‘Goh, Theo, wat hebt wiej heurt, goa’j morn dood?’

‘Nee’, zei Theo, ‘ik goa morn nich dood!’

‘Joawa, Theo, ie goat morn dood.’ drongen de meiden aan.

‘Nee, nee, ik goa nich dood’ sputterde Theo nog tegen, maar de meiden die wel wisten hoe ze een kerel het hoofd op hol moesten brengen, maakten het af met: ‘t Is echt waar, Theo, iej goat morn dood, t stun zölms in de kraant.’

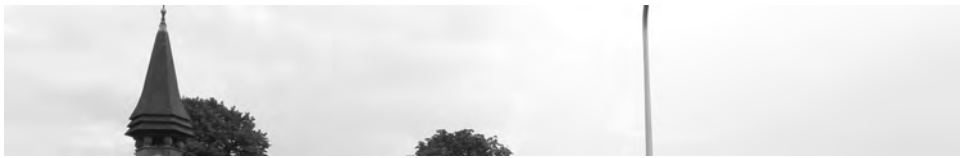
Verslagen ging Theo op de stoeprand zitten huilen, want hij wist heel goed wat de overlijdensadvertenties betekenden. Dat hij er niet bij stil stond dat zo’n advertentie altijd geplaatst werd ná het overlijden van een persoon in plaats van ervoor, kan men hem moeilijk kwalijk nemen. Sterker nog, een achterlijke jongen die zo op de feiten vooruit loopt kan ons nog tot voorbeeld dienen; Memento Mori!

Trouwens, dat op de feiten vooruit lopen deed hij ook letterlijk.

Voorals dat feit een drumband was.

Dan liep hij met grote passen en wijd zwaaiende armen voorop roepend: ‘Oet de kaant, oet de kaant!’ en verzekerde zo de band een vrije doorgang. Tot de band ergens afsloeg waar hij rechtdoor ging, dan nam het feit een loopje met hem.

Later op de dag was hij dat voorval bij de huishoudschool weer vergeten en kon men hem langs de huizen zien gaan, op voordeurbellen drukkend. Bij het opendoen zei hij dan: ‘Wat ne olde matte he’j toch lign, iej könt oe wa ne nije nemn.’ Of onaangekondigd een achterdeur binnenstappend met de mededeling: ‘k Heb dorst, in nen appel.’

Clara Geerdinck

Uit het dagboek van een part-time snackbarmedewerkster

H., de vaste klant van Het Patatpaleis, komt elke dag een patatje met een loempia eten en drinkt daarbij 3 à 4 biertjes. Hij zit zodoende 2 uur zwijgend aan de bar, want hij praat alleen om een nieuw biertje te bestellen.

Er is een klant die elke week hetzelfde komt halen. Dus wanneer hij binnenkomt kan hij zonder iets te zeggen gaan zitten wachten, want zijn bestelling wordt meteen automatisch in het vet gegooid.

Het komt best vaak voor dat een collega een bestelling opneemt, en dat deze dan alvast door een ander voor hem/haar in de frituur wordt gegooid. Als die dat vervolgens vergeet te zeggen gaat die bestelling dus dubbel in de frituur.

Er zijn klanten die alles anders willen. Bijvoorbeeld: 1 hard gebakken en 1 zacht gebakken patat; of: een extra zacht gebakken bamischijf; of: mét speciaal saus maar die wel apart; of ook soms: een knakworst uit de frituur.

Laatst kwam er een meisje binnenlopen om te vragen of wij op de tonnen met oud frituurvet die in de tuin staan geen deksels kunnen doen. Want haar kat kwam twee weken geleden thuis na blijkbaar een duik in een van de tonnen genomen te hebben, en die had nu nog steeds klonters frituurvet in haar vacht zitten.

Als de ketchuppomp een tijdje niet gebruikt is zit er veel druk op, zodat de ketchup niet gewoon naar beneden spuit, maar alle kanten op spettert. Zo ook vandaag, waardoor ik per ongeluk een flinke kwak ketchup op de schoenen van een klant deed belanden.

Onlangs was er een klant die beweerde dat er een grote gefrituurde vlieg in zijn patatje oorlog zat.

De oppas van collega P. zei op het laatste moment af, waardoor zij haar zoon van 2 jaar mee moest nemen naar de cafetaria. Omdat zij ook een enorm pakket met films en speelgoed meesjouwde, is het ons gelukt haar zoontje 2 uur op voldoende

veilige afstand van de frituur te houden.

Iemand gooide vanavond zijn pinpas naar de kassa, maar die belandde met een sierlijke boog in een van de frituurpotten.

Er zijn klanten die, nadat ze iets besteld hebben, stokstijf bij de kassa blijven staan wachten, waardoor er achter hen al gauw een rij ontstaat. Ze mompelen dan misschien wel vier keer sorry naar die mensen, maar ze begrijpen nog steeds niet dat ze beter even kunnen gaan zitten wachten. (Ja, dat soort klanten zijn er best veel!)

Vanmiddag was er een vrouw die eerst duidelijk haar bestelling doorgaf, en vervolgens, terwijl zij zat te wachten, nog een keer of twintig dwars door de cafetaria heen schreeuwde dat haar knakworsten apart verpakt moesten worden, en dat ze haar patat goed doorbakken wilde hebben.

Er heeft vorige week een halve dag een duif in een kooitje op een tafeltje in de cafetaria gestaan. Het dier was door iemand gebracht voor collega B., maar die had toevallig veel later dienst.

Een echte nachtmerrie: bij het schoonmaken van Het Patatpaleis per ongeluk kortsluiting veroorzaken, en dan totaal niet weten wat je moet doen. En als er dan een meneer van de elektriciteitsdienst komt, helpt die ook nog niet echt mee!

.

John Heymans

Drienerbeek

Wat herinnert nog aan dit eenvoudig
water als ondergronds het verder gaat,

buiten beeld? Kunst en andere werken
duiden op diepere stromen: een staande

golf, sierlijk in een hellend maaiveld
weggezakt, lijkt eeuwig leeg te lopen,

azuurblauwe rimpelingen in een dreef,
vastgeklonken tussen klinkers, een brug-

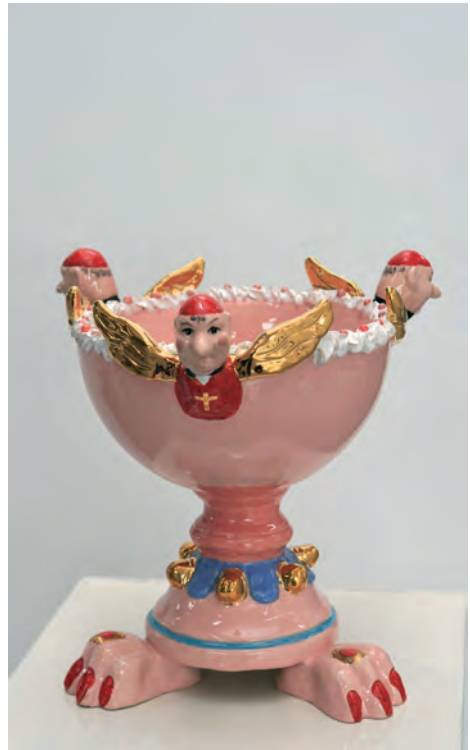
leuning waaronder de kreek, opgedoken
na een heel stuk spoorloos, weer verdwijnt.

Chantal Uylen presenteert:

Guusje Beverdam

Guusje haar werk spreekt tot de verbeelding. In felle kleuren door goud omringt worden de kunstwerken gepresenteerd. Een bank, een stoel, schalen of pistolen. Een kussend paar, ogenschijnlijk niets aan de hand. Maar zoals in sprookjes goed en kwaad voorkomen zie je bij Guus ook contrasten. Een vrouw in klederdracht die een laptop en een mobiel vasthoudt. Kardinalen op een roze schaal. Of neem de vele pistolen die met zowel bloemen als spermavisjes beschilderd zijn. Dit vermoedt een diepere laag. Haar visie op de moderne Nederlandse vrouw. Misbruik in de kerk, macho gedrag van een bepaald soort man. Humor vermengt met scherpe meningen over maatschappelijke wanorde. En dat vind ik knap aan het werk van Guus. De diepere betekenis dringt zich niet aan je op maar is gelijkwaardig aan het suikerspinuiterlijk van de kunstwerken. Voor wie het lezen wil is het er.

Sylvia Hubers

Drie keer Hengelo

Hengelo Hengelo Hengelo. Drie keer Hengelo. Ik weet, er zijn nog veel meer Hengelo's. Honderd Hengelo's, driehonderd Hengelo's, zoveel Hengelo's als door mij niet meer zijn te tellen. Mijn Hengelo's: ik heb er drie.

Hengelo heeft een Grieks restaurant, vlakbij het station. De trein geeft uitzicht op het Griekse restaurant. En je denkt: ik wil daar eten. Je stapt uit. Je eet me daar toch lekker in precies de goede ambiance. Dat is mijn eerste (of mijn tweede of derde – er is geen gouden zilveren bronzen bokaal) Hengelo.

Mijn tweede (of eerste of derde) Hengelo is het ontblote bovenlichaam van een meneer die op de gang van een familiehôtel naar het toilet zocht (er waren vroeger familiehôtels met toiletten op de gang). Ik ontmoette het bovenlichaam toen ik op hetzelfde moment als die meneer, midden in de nacht, naar het toilet moest. Ik was acht. Het was mijn eerste bovenlichaam, bloot, nat, druppels, behaard. Bij het ontbijt zei mijn moeder dat dat natte kwam doordat het zo warm was. In Hengelo heb ik het eerste natte behaarde bovenlichaam gezien dat door mijn moeder werd begrepen.

Mijn derde (of tweede of eerste, ik denk eerste, als er toch een bokaal zou mogen zijn) Hengelo bracht mij naar de Ambassade van Bukistan. Ik had boekenmensen ontmoet –leuke– en zij maakten boekjes op ambachtelijke wijze met naald en draad. Hengelo is ver weg; toch moesten die boekjes ontworpen en vervaardigd worden op de Ambassade van Bukistan in Hengelo. 'In Hengelo hebben de mensen een rudimentaire staart', zo zeggen de mensen in de Randstad, dus ik verheugde me op het dierlijke element. Ik heb op de Ambassade het dierlijk genoeg van het vervaardigen van boekjes ontdekt. Boekjes maken! Printen, sorteren, rapen, snijden, ouwehoeren, de resultaten stapelen, een rij werkjes– maakt niet uit van wiens hand.

Dat zijn de Hengelo's die ik in de loop van de jaren heb leren kennen. Het zijn er niet veel, toch ben ik er trots op dat ik drie exemplaren mag bezitten van deze –zoals alle steden– ontelbare stad.

Theo Benen

De Snor 1970 – 1982

We kwamen uit Haarlem. Ik was daar bedrijfsleider van een nachtbar genaamd Cosy Corner, geopend van tien uur 's avonds tot vier uur in de morgen. Na sluitingstijd van de Jazz Sociëteit kwamen de jongens van The Dutch Swing College Band, Rob Hoeke en dat soort figuren nog even naar ons toe. Maar goed, op een gegeven moment kwam daar een einde aan, en moesten we verder kijken. Van de mogelijkheden herinner ik me onder meer Venlo, Apeldoorn, Wierden en Hengelo. In Wierden konden we Het Landboertje overnemen, maar dat vonden we te kneuterig. Mijn zus woonde al in Hengelo. Zij bestierde 'De Anninkshook'. Ja, we zijn op het biljart geboren. (Mijn vader had een Hotel Café Restaurant in Zevenaar). En zo hebben we gekozen voor Hotel Café Restaurant J. Beld aan de Emmaweg.

We betaalden overnamekosten voor de inventaris en goodwill voor de bestaande klandizie, te samen een bedrag van 40.000 gulden. Ja, wat kocht je dan: wat oude troep, het buffet en het biljart.

We stopten al snel met het hotel en verhuurden de kamers aan vaste kamerbewoners (een verpleegster, een werktuigkundige, een metaalbewerker in de WAO en dan nog Jopie, een horecamannetje), maar dezen hebben hun plaats geleidelijk moeten afstaan aan onze drie zonen toen die op het biljart werden afgeleverd. Ook de modelmakers die elke maand in onze huiskamer vergaderden, moesten ruimte maken voor het gezinsleven.

Maar het bestaande café zetten we gewoon voort. Inclusief de bereiding van Beldser Ballen waarvan we het recept hadden meegekregen. 1 kilo gehakt en twee rollen beschuit en dat kneden en braden tot stevige stuiterballen. Ook serveerden we hard gekookte eieren, bitterballen en zure ham plakken. Die laatste viste ik uit de gelei, en die werden lekker op gegeten. Als ik er aan denk, griezelt ik er nog van. Ze verdwenen dan ook al snel van het menu. Evenals de Beldser Ballen. Die werden vervangen door Fluitballen, bestaande uit gehakt met ui.

Omdat ik zo'n Ted-de-Braak snor droeg, werd het café al snel 'De Snor' genoemd en dat hebben wij maar zo gehouden. Het was een gezellige buurt kroeg waar de

kaartklanten zondagsmorgens om tien uur aan de deur stonden te krabben om een plaats aan de kaarttafel te bemachtigen.

Er waren de verenigingen die bij ons hun vergaderingen hielden, zoals de biljartvereniging en de duivenvereniging, en in hun kielzog streken al snel de kunstenaars bij ons neer. Mensen als Jan te Voorde, Evert Strobos, Sjeng Baatsen, Wim van Oostrom, Henk ter Horst, Henk Gottlieb, Anne Wind, Wiebe Bloemena als jongeling, Bert Meinen. Enfin, er is nog een foto waar ze allemaal opstaan. Gezeten aan de grote tafel hielden ze op dinsdagavond hun sociëteit. Een echte openbare bijeenkomst. De hele kroeg kon de samenkomst meebelevén, en die kon soms explosief en luid zijn, maar niet gevaarlijk. Jan te Voorde was de vakbondsman. De discussie tussen voor en tegenstanders van de BKR was dikwijls heftig. Het scheldwoord klaploper was dan niet van de lucht. Maar op het einde van de avond was alles weer pais en vree.

Brandie Oosterwold kwam met de naam de E.H.K.G.V., de Eerste Hengelose Kunstenaars Gezelligheid Vereniging, en onder die vlag werden pittige fietstochten georganiseerd: Dat was 's morgens vroeg verzamelen in De Snor. Er werden eieren gebakken en boterhammen belegd, tochten van 80 tot honderd kilometer, en als de hongerige kunstenaars dan 's avonds vermoeid terugkeerden stond er naar gelang het seizoen erwtensoep, stampot of salades voor ze klaar. Als dank hiervoor kregen we een cadeau, een aquarel van Hof te Boekel. En na 10 jaar gastheerschap werden wij vereerd met de titel Beschermheer en Beschermvrouwe van de E.H.K.G.V., en onderscheiden met een kunststof keten voor Saskia en een keten van cortenstaal (loodzwaar) voor Theo. Tevens kregen wij een oude steendruk uit 1901, behelzende De Eerste prijs voor Mineraalwater.

De fietstochten waren zo'n succes dat we die ook voor de andere klanten gingen organiseren. Hier namen dan ook ongetrainde mensen aan deel, en dat bracht een buurjongetje de volgende dag tot de uitroep: Mien vader deut nie meer met, hie het er rooie kont van gekregen.

De Emmaweg was toen nog een gezellige winkelstraat met een diversiteit aan winkels: Radio Redemeier, Sigarenmagazijn Hasperhoven, Babyzaak Ukkie, platenboer Popeye, een drogisterij, Schoenmakerij Leuring, Krabbenbosch groenten en fruit, een kapperszaak, Kwast hang en sluitwerk, Mulder witgoed en matrassenmaker Bosker. Deze laatste groep zorgde elk jaar voor een gezellig straatfeest en een drukbezochte braderie.

De uitgaande jeugd – voornamelijk uit MTS- en MEAO-klanten – verzamelde zich in het weekend om zich op te maken voor het nachtleven. Uit deze groep

ontstond het café voetbalelftal. De winnaar van het toernooi kreeg als prijs een vat bier van dertig liter dat dan bij het verliezend café werd genuttigd. Altijd gezellig. Ook het carnaval vieren was een jaarlijks terugkerend feest. Maar tijdens de kermis heb ik een keer ingegrepen. Er waren van die gasten met minne streken. Die stonden aan de bar om voorbijgangers pootje te lichten, om ruzie te zoeken. Die heb ik toen naar buiten gewerkt. Later hoorde ik dat ze in een ander café hadden huisgehouden en twee flessen cognac onder bedreiging van een wapen hadden meegenomen. Toen kreeg ik alsnog de schrik en ben weer gaan roken. Maar verder heeft zich eigenlijk nooit iets ernstigs voor gedaan. Ik hield wel in de gaten of de mensen niet te veel dronken, en soms bleef de kurk op de fles. Als ze met de auto waren zei ik die maar te laten staan. Als ze dan niet wilden luisteren nam ik de sleutels in beslag of zei: zo gauw jij in de wagen stapt, bel ik de politie... Natuurlijk werd dat niet altijd in dank afgenomen. Zo was er een vaste klant die 's morgens leuk was, en 's middags ook nog gezellig, maar nog later op de dag zei ik – loop maar door. Dan begon hij te schelden: Waardeloze kastelein. Waardeloos! Ik kom hier nooit weer!

Je had veel klanten met een vast patroon. Zo was er Jopie die 's morgens kwam voor twee borrels, en 's middags nog eens. Zijn zus kwam achterom en zei – niet tegen Jopie zeggen dat ik er ben, en zij haalde voor zich zelf een maatje van 200cc. Of er was de man die een dubbele jenever bestelde maar altijd in een limonade glas omdat haar handen zo trilden... Dan was er Ome Piet (80), oud polder- en dijkwerker (N.O. polder / Afsluitdijk). Hij was een verwoed kaarter (bonaken) en had een vaste plek aan de kaarttafel met borrel en shagdoos. Een wijs man. Heel anders was Lowietje die altijd een borrel probeerde te bietsen en de cafés afging om af te luisteren of zich geen louche zaakjes voordeden en als hij dan wat opving, briefde hij dit meteen door aan de politie. Of de ambtenaar die op de weg naar het station pornoboekjes uit de vuilnisbakken viste om voor een paar centen door te verkopen aan zijn collega's. Omdat hij met zijn handelswaar niet thuis kom komen gaf hij dat hier in bewaring. En natuurlijk de enige 'meneer' van het gezelschap, en wel Meneer Wijenberg (93), ooit houtbewerker van beroep.

Elke dag kwam hij lopend van af Avondrust (en terug), en moest dan uit zijn jas geholpen worden, en altijd voor het vaste recept: een koffie, twee cognac en een sigaar + krant.

En tot slot Gerrit Knoef, van beroep vertegenwoordiger. Van hem werd verteld dat hij met gemak een wagen stront kon verkopen. Aan het eind van de avond keek hij rond en zei: zijn er nog dames die mij begeren? Zo niet, dan ga ik maar. Mocht Gerrit te moe zijn in de benen, dan vroeg hij aan Saskia, geef mijn fiets even een duwtje, ja zo ja... en dan reed hij de nacht in. Politie met zwaailicht reed voor hem uit en bracht hem veilig thuis...

We namen een oud café over. Café met kletterwand. Met goedkeuring van de burens hebben we een damestoilet laten plaatsen. De rook steeg door de planken van de zoldering op, en bleef in onze slaapkamers hangen. Het was genoeg geweest. De jeugd trok naar het centrum en wij bleven met de oudjes zitten. Tijd om te stoppen. In 1982 ging De Snor er af.

Auteurs

Fred van de Ven is geboren en getogen Hengeloer. Naast zijn werk als theatertechnicus heeft hij zich altijd bezig gehouden met het schrijven van gedichten, liedjes en verhaaltjes.

Was van 2008 tot 2010 de eerste stadsdichter van Hengelo.

Clara Geerdinck vergadert een keer in de maand met het Bestuur der Frituur over het wel en wee van de patat. Daarnaast filosofeert zij tijdens haar job bij Het Patatpaleis over de klanten en hun fratsen. In de toekomst werkt zij graag op een afdeling personeelszaken. Waar? Een groot toeleveringsbedrijf van cafetaria's misschien? In haar vrije tijd brengt zij de beste en meeste trendy kledingwinkels in heel Nederland in kaart, in de hoop een trendy-kledingreisapp op de markt te brengen.

John Heymans is sedert juni 2012 stadsdichter van Hengelo. In het dagelijks leven werkt hij als docent wiskunde op een gymnasium. Naast studies over schilder Armando, J.J. Voskuil en Cherry Duyns publiceerde hij de gedichtenbundel *Vlagvertoon* (2001). Volgend jaar eindelijk een nieuwe gedichtenbundel. En een studie over de componist Simeon ten Holt.

Sylvia Hubers debuteerde in 1988 met de verhalenbundel *Doodskreten worden graag gehoord*. Daarna heeft ze zes (dicht)bundels gepubliceerd waaronder het (op de Ambassade van Bukistan vervaardigde) *Eufrosyne (of: morgen ook goed?)* en *God gaf ons apparaten* (2011). Van 2009 tot 2013 was ze stadsdichter van Haarlem. Op haar achtste logeerde ze tijdens een wandelvakantie met het hele gezin in een knus familiehotel in Hengelo. Wandelen in Twente is een van haar hobby's gebleven. www.sylviahubers.nl

Theodoor Frans Marie Benen (voor ons allen Theo). Stond na het behalen van de benodigde papieren van 1957 tot 1969 in het bedrijf van zijn vader, Hotel Café Restaurant Wielerrust. Maar in Hengelo staat hij vooral bekend als de uitbater van Café Restaurant de Snor, destijds gevestigd aan de Emmaweg. Na in 1983 het café van de hand te hebben gedaan, was Theo werkzaam in het onderwijs, met als speciale aantekening EHBO. Terugkijkend: geen 'bar'mens, maar veeleer iemand die het beste uit de ander wil halen.

Colofon

tis Hengelo, november 2013 is een uitgave van Ambassade van Bukistan en verscheen november 2013 in een oplage van 80 exemplaren.

Op de middenpagina's presenteert Chantal Uylen de kunstenaar Guusje Beverdam.

Redactie: Jan Knigge, Ricardo Liong-A-Kong
Vormgeving en illustraties: Ricardo Liong-A-Kong
Foto's middenpagina's: Marcel Kistemaker en Paul Lans

De vierde *tis Hengelo* zal in december 2013 verschijnen.

tis Hengelo is een project van Ricardo Liong-A-Kong en bestaat uit een serie van vier publicaties in beperkte oplage. Elke publicatie bevat teksten van Hengeloërs of teksten over Hengelo. Op de middenpagina's staat een Hengelose kunstenaar centraal. Degene die deze kunstenaar presenteert, is ook een begunstiger van de serie: de betreffende publicatie wordt door hem gefinancierd.

Tja, *tis Hengelo*.

Per publicatie krijgen begunstiger, kunstenaar en auteurs een aantal exemplaren. De overige exemplaren zijn op (per uitgave wisselende) verschillende locaties gratis af te halen.

De vier publicaties worden eind 2013 gebundeld in *tis Hengelo compleet*. *tis Hengelo compleet* wordt in een beperkte oplage gemaakt; een aantal gaat naar de begunstigers, de rest is bij voorinschrijving te koop (€ 35,-, prijs onder voorbehoud).

Meer informatie: www.bukistan.nl/tishengelo

Ambassade van Bukistan
Postbus 226
7550 AE Hengelo
www.bukistan.nl
ambassade@bukistan.nl

